

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

Kvinnliga Juridiska Byrån

Juris kandidat Eva Andén

Vallingatan 18, kl. 10-4
Allm. 183 86 Riks 75 76

Testamenten, bouppteckningar, arvsutredningar,
äktenskapsförord, familjerättssaker, juridiska
uppdrag av alla slag.

SINGER

SINGER SÖMMAR GULD I STRÖMMAR

Världsberömda symaskiner

För kapitalister, särskilt fruntimmer har det länge varit ett önskningsmål ..... att kunna överlämna vården av sina värdepapper och skötseln av sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet av det anförtrodda uppdraget, ävensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatavdelning (Kungsträdgårdsgatan 8. Expeditionstid $\frac{1}{2}$ 10-4.)

som under garanti av **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning av enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatavdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatavdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenter influtna medel. Vidare efterser Notariatavdelningen utlottningar av obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blivit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** av det ledigblivna kapitalet.

Exempel 2. Om in-teckningar deponeras hos Notariatavdelningen, underrättar Notariatavdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till avdelningen inbetalas varefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatavdelningen, att in-teckningarna bliva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos avdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kr. av depositionens värde, dock ej under 2 kr.

Ledig annonsplats!

Telefon
539
Malmö

Perslow's

SIDEN &
MANUFAKTUR-
AFFÄR
alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG III

1 SEPTEMBER 1916

HAFTE 13

Ha vi att börja på nytt?

När tanken, som ofrånkomligt är, åter och åter under denna ohyggliga tid arbetar med problemet: vad är att göra för att råda bot på eländet, ligger det nära för oss kvinnor att särskilt ställa frågan: kunna vi göra något och vad?

Fredrika Bremer gjorde sig samma fråga för omkring sextio år sedan, när ett efter den tidens begrepp omfattande och förödande europeiskt krig rasade, och fann i sin genialiska vision av internationalismens makt och i sin starka tro på kvinnornas krafter ett bejakande svar och en väg att gå fram på.

Vad svar ha vi kommit till och vad ha vi försökt göra med samfällt förenade krafter? Vi veta dock, att den dumhet och okunnighet, som mötte henne och mördade hennes tanke, ha fått maka åt sig och medge möjligheten och styrkan av internationalismen i idéernas tjänst. Men vi stå stilla, räddhågade och utan den tro, som allena kan göra det.

Under sådana förhållanden väcker det en sorts förödmjukande glädje att finna denna tro hos en man och höra

hans väckelserop. — För Hertha är det självfallet att låta ropet ljuda vidare.

Det kommer från Hermann Fernau, en tysk demokrat och republikan, som efter vad man sagt mig — om självvalt eller därtill nödgad är mig obekant — nu korat Schweiz till sin uppehållsort och där med stor självständighet uttalat sig och skrivit om kriget. — Något som i förbigående sagt givit fart åt ryktet att Fernau skulle vara författare till den uppseendeväckande anklagelseskriften "J'accuse", vilket han emellertid dementerat i en nyutkommen bok, där han allvarligt granskar de gjorda beskyllningarna och begär att hans land rentvår sig från dem. — De ord han har att säga kvinnorna ha ursprungligen publicerats i tidningarna l'Humanité och Frauenbestrebungen och senast återgivits av Jus Suffragii.

Han börjar med att påpeka huru mycket det sedan världskrigets utbrott talats och skrivits om allt vad man måste lära på nytt och kommer därmed direkt till frågan i vad mån kvinnörelsen nu har att börja om ifrån början. Om den skall komma att gå i

en ny riktning? Om de skilda klassernas kvinnor verkligen skola komma att arbeta tillsammans och förutvarande slitningar bortfalla, med mera annat.

Hans omedelbara svar på detta är att kvinnorörelsen kommer att fortgå efter kriget, som den gjort före det, och att den med säkerhet alltjämt kommer att följa sin egen politik. Men, säger han, i ett avseende kommer där in något nytt; den fråga, som i decennier framåt skall sysselsätta alla Europas politiker och folk, måste också blanda sig in i kvinnorörelsen och, menar han, bli hävstången till en nyorganiserad, oväntat kraftfull framskjutning av densamma.

Ty vad än slutet månne bli på världskriget, ett vore visst, att det förorsakat så mycken skräck och leda, att för den närmaste framtiden måste mänsklighetens hela samlade intelligens, goda vilja och moraliska kraft förena sig i en allmän önskan att trygga världsfreden. Men som det alltid varit kvinnorna, som utan inskränkning av klass, parti eller ålder varit krigets förklarade fiender, så skulle framför allt hos dem fredssträvandena bli av verksammaste art. Att fråga varför kvinnorna nu inte gjort något för att förhindra kriget, menar Fernau däremot, vore dåraktigt. De rörelser, av vilka man haft rätt att vänta något sådant — freds-rörelsen, socialismen, monismen, liberalismen — alla hade de störtat samman. Mera kunde väl inte med fog begäras av kvinnorörelsen, hitintills så begränsad till sin utsträckning, än av exempelvis ett miljonstarkt parti, som upp över öronen förpliktat sig till krig mot kri-

get och som av princip och tradition var ett demokratiskt parti.

Men framtiden skall begära mera av kvinnorna än vad som nu kunnat göras. De historiska händelserna de sista julidagarna 1914 hade gett prov på att kvinnorörelsen intog en så låg plats i staten, att ingen ansåg sig behöva ta någon hänsyn till den. Kvinnorna, som under normala tider inte hade något att säga i lagstiftning och politik, ignorerades naturligtvis i den stund då makten proklamerades som härskare i Europa. Aldrig hade de till den grad varit en *quantité négligeable* som i dessa mörka dagar.

Kan och skall detta ändra sig, frågar Fernau. Kan man vänta att i en nära framtid kvinnorörelsen skall ha så vunnit i styrka, att om någonsin i framtiden en krigisk konflikt skulle hota, den kunde träda fram som en mäktig faktor till förhindrande av kriget?

Hans svar blir: den skall och måste bli i stånd att göra detta. Men endast om den nu koncentrerar sig på att skapa de förhållanden, som medföra en varaktig fred. Männens fosterlandskänsla och uppfattning av kriget är olik kvinnornas. Traditionerna från gångna århundraden fylla ännu mannen med entusiasm och han är, i allmänhet taget, ännu böjd för att betrakta kriget som en helig nödvändighet för liv och framåtskridande. Det är här kvinnorna ha att gripa in. Världskriget måste lära dem att det finns ett väldigt problem, som de inte kunna skjuta åt sidan, — att det måste skapas en värld, där sådana meningar icke längre ha någon plats, en värld, icke beroende

av svärdet och kanonerna utan av viljan till rättfärdighet och en allmän tillämpning av regler för goda, av grannsämja präglade förbindelser.

Härmed vore kvinnorörelsen framme vid utrikespolitiken, som hitintills lämnats åt männen och diplomaterna, och häri låge en alldeles ny utvecklingsmöjlighet för själva rörelsen, menar Fernau vidare. Antag, säger han, att kvinnorna i morgon dag började göra propaganda i landet och säga: Vårt första krav är världsfred. Om vi organisera oss i stora massor, skola vi bli mäktiga nog att övertyga regeringarna att de måste räkna med oss. Männen ha visat sig opålitliga i sitt krig mot kriget; männen ensamna kunna inte befria världen från krigets gissel. Vi måste hjälpa dem. Ju talrikare och mera bestämda vi äro, dess förr skall man lyssna till oss.

Om de ledande kvinnorna i landet talade sålunda, fortsätter han, skulle följderna därav snart bli tydliga. Kvinnor, som hittills rynkat på näsan när de hört talas om emancipation, rösträtt, likställighet mellan båda könen, skulle nu med entusiasm följa appellen; ty hur ha icke kvinnorna lidit genom kriget? Även de, som ej haft sina närmaste direkt med i kriget, ha lidit ohyggligt rent moraliskt. Och vilken kvinna önskar icke innerligt att krig aldrig mera måtte återkomma? Och om kvinnorörelsen följde de här angivna linjerna, skulle den också gå mot en ny lysande framtid. De många fördelar, som den skulle vinna genom att börja på nytt med detta, skulle kunna grupperas på följande sätt:

den skulle vinna ett stort antal nya medlemmar; den skulle samla alla, ty moderater, radikaler, socialister m. fl. skulle överensstämma i denna allmänna sak. De, som attraherades härigenom, skulle bli vunna för kvinnorörelsens övriga mål, och hela rörelsen skulle gå framåt i makt och betydelse och bli en faktor, som det måste räknas med i det politiska livet. Något annat och särdeles viktigt att taga med i räkningen vore, att alla sociala reformer, som föras fram utan kvinnorna, eller trots dem, äro dömda att misslyckas, och på samma sätt ha kvinnorna föga utsikt att lyckas om de slå in i en annan riktning än den huvudströmning, som de manliga reformatörerna gett sig in i. Konflikten mellan männens och kvinnornas intressen komme naturligtvis inte att upphöra, men det kunde slås en bro mellan dessa intressen genom att män och kvinnor, utan att lida av en instinktiv fiendskap, kämpade sida vid sida för en lyckligare framtid åt mänskligheten. Ty även själva de män, om vilka det ännu kan sägas att de äro begivna på krig, äro det icke alltid, endast understundom. Män, tillhörande de krigande länderna, demonstrerade faktiskt mot kriget tre dagar före dess utbrott. Först när de ansågo sitt land i fara kom förändringen.

Om kvinnorna således i morgon dag öppet och ståndaktigt arbeta för freden, fortsätter Fernau, inte endast genom protester, skulle hela världen förstå att detta vore deras naturliga område och sublimes rätt. När den enklaste bondflickan kände att hon hade ett direkt

intresse av fredens bevarande, skulle inte längre den enklaste arbetare vara i stånd att göra narr av henne därför att hon undertecknade en petition för kvinnornas rätt att ha en röst med i sitt lands politik — ty också han skulle ha lärt på nytt.

Hjälpte kvinnorna oss, säger Fernau till sist, att bekämpa rustningsvansinnet och imperialismens fanatiker, tills dessa idéer, ur vilka världskriget fötts, blivit utrotade, skulle den kommande freden bli mera fast grundad än någon fred i världen ännu varit det, — ty hittills har fred endast varit latent krig.

Kvinnorörelsen måste arbeta för freden eller den skall upphöra att existera.

*

Även om vi inte med Hermann Fernau tro att kvinnorörelsens existens är bunden vid upptagandet av fredsarbetet, ger den direkta uppmaningen oss något att tänka på. Må det aldrig kunna sägas om kvinnorörelsen, att den i dessa tunga tider icke strängt ansvarsmedvetet prövat sitt mål och gjort klart för sig vad rätt och gott är.

ELLEN KLEMAN.

Kvinnorna och kommunens fattigvård.

I vilket förhållande stå kvinnorna i allmänhet till kommunens fattigvård? Deras ställning är mycket skiftande i de olika samhällena, och i många har icke det vunnits, som väntades, då lagen tillät kvinnor att deltaga i kommunens angelägenheter. Varpå kan då detta bero?

I de flesta av våra städer och i en del landskommuner ha en eller ett par kvinnor invalts i fattigvårdsstyrelsen. Ofta har detta inneburit att samhället väntat att förbättringar, som förr ej införts, nu med ett slag borde kunna genomföras. I många fall har detta lyckats, icke minst då det gällt rent praktiska anordningar eller lämpliga förändringar särskilt inom anstaltsvården. Då däremot ingen påvisbar förändring till det bättre inträtt, och mången gång har sådan varit önskvärd, kan

orsaken bero på att den kvinnliga kraften ej varit den lämpliga på den platsen, men i många fall, kanske de flesta, torde orsaken ligga däri, att den kvinnliga styrelseledamoten stått så ensam. Hon är måhända ensam inom styrelsen, men det betyder kanske ej så mycket, utan det svåraste är, att hon ej känner sig äga förståelse och intresse hos sina medsystrar inom samhället. I detta sammanhang böra vi ej endast tänka på dem, vilka som medlemmar av respektive styrelser arbeta inom fattigvården, utan även på alla dem, som ägna sitt liv åt att vårda de vårdbehövande fattiga, gamla och unga, sjuka, abnorma och sinnessjuka inom Sverges 2,500 kommuner. Med vilket intresse omfattas dessas arbete av de övriga kvinnorna i kommunen? Känna de, även om deras arbete mången gång

synes hopplöst, dock vissheten om att de, som böra bäst förstå det, deras medsystrar i kommunen, visa förståelse, och det icke blott i ord utan även i handling?

Hur är det i den kommun, vilken du, som läser detta, tillhör? Har du någon gång icke blott gjort ett flyktigt besök, möjligen med litet kaffe eller godsaker till de gamla på fattiggården eller ålderdomshemmet, utan också tänkt dig in i hur det skulle vara att blott för en endadag vara föreståndarinna för kommunens anstalt? Kanske är det en gammal, otidsenlig sådan, där varje vattendroppe måste bäras in och ut, alla golv skuras, där de flesta gamla äro 70—90 år och styrelsen ändock anser, att ingen tjänarinna behövs, ty "Lena är ung, bara 30 år, och måste arbeta, då socknen tagit hennes unge." Men Lena är kanske icke riktigt normal eller också klen och sjuk efter barnet, så att föreståndarinnan kan ej begära att hon skall göra allt det tyngsta arbetet i det stora hushållet. Eller om 2—3 av de gamla på grund av ålderdomssvaghet dag och natt behöva hjälp med allt eller om någon av dem kanske i veckor legat svårt sjuk och behövt vakas över, hur blir det då, när allt annat arbete ändock måste utföras av föreståndarinnan, ja, t. o. m. det, som ej direkt hör till hemmet, t. ex. om sjukstugan ligger intill och maten dit skall lagas i ålderdomshemmet? Sådant har hänt. Föreståndarinnan har kanske framställt sin önskan om hjälp till ordföranden, och ärendet har föredragits på stämman. Var du med då och lade din röst till för att hjälpa ord-

föranden och föreståndarinnan, eller fattades din röst, så att de andra fingo övertaget och allt fick bli vid det gamla? Eller om den kvinnliga ledamoten i fattigvårdsstyrelsen har insett att barnen, som kommunen måste omhändertaga, ej få uppväxa — uppfostras kunna vi ej tala om — på fattiggården, men de övriga i styrelsen anse, att "det blir för dyrt att utackordera dem", har du, som kanske själv är mor, försökt att göra ditt inflytande gällande hos din man eller bror? Du har också del i hur dessa barn växa upp, om du ej gjort något för att motarbeta missförhållandena. Kanske du själv kunde taga hand om ett av barnen eller åtminstone söka upp ett gott hem åt det och sedan ej lämna det barnet ur sikte utan låta det känna att det finns någon, som har intresse för hur det växer upp.

Vad är då orsaken till att så få kvinnor hittills invalts i kommunalnämnder och fattigvårdsstyrelser? Ha männe icke kvinnorna själva en viss skuld därtill? Ha de i allmänhet visat den kloket, vidsynthet, uthållighet och det verkliga intresse, som fordras för att få ett gott resultat av ett samhällsarbete? Tyvärr måste i många fall dessa frågor besvaras nekande, och häri ligga nog några av orsakerna att männen ej oftare ifrågasätta kvinnors inval i allmänna styrelser. Runt om i vårt land finnas dock kunniga, dugliga, kloka och vidhjärtade kvinnor, som i hemmen och tjänstgöringen visa sig äga sådana egenskaper att det är en förlust att de ej direkt få delta i samhällsarbetet. Dock äro visst icke alla kvinnor lämpade rätt komma med i styrelser. Rätt och plikt

att göra sin önskan gällande vid val av kommunala myndigheter ha emellertid de flesta kvinnor, men hur uppfylla de sina skyldigheter? Det kan t. ex. finnas kommuner, där vid ett valtillfälle ingen lämplig kvinna finnes att föreslå, då ha i alla fall kvinnorna plikt att deltaga i valet och tillse att de män, som föreslås, verkligen äro lämpliga för uppdraget och icke blott bli valda därför att de äro s. k. pampar i samhället, redan äro med i flera styrelser eller ock varit medlemmar i så och så många år och icke kunna prickas med en uteslutning, även om en sådan ur flera synpunkter vore önskvärd. Särskilt viktigt är detta, när det gäller val av fattigvårdsstyrelse eller, där sådan icke finnes, av kommunalnämnd, och i främsta rummet vid val av dessa styrelsers ordförande. En person kan vara i besittning av just de egenskaper, som äro önskvärda hos en ordförande i allmänhet, men kanske sakna en av de viktigaste, då det gäller fattigvården: hjärta för de vårdbehövande gamla eller unga, som måste lita till kommunens hjälp för sin existens, eller ock sakna de egenskaper, som man väntar hos den, som har att hjälpa tillrätta samhällets förkomna individer. Men huru mycket beaktas i allmänhet dessa krav vid valen? Hur ofta inlägga kvinnorna sin protest emot de missförhållanden, som alla veta om, men ingen vågar reagera emot?

Varför är det då så önskvärt att kvinnorna komma med i den kommunala fattigvården? Är det därför att de även på detta område skola bli "likställda" med männen? Visst icke där-

för, utan därför att inom fattigvården mer än på något annat område av samhällsarbetet krävas just de kvinnliga egenskaperna och erfarenheterna, medkänslan och förståelsen för de lidande samt kunskapen om de sjukas, barnens och hemmens vård.

Mer än en gång har jag vid besök å fattigvårdsanstalter mötts av de orden av föreståndarinnan: "Ack, om det vore en kvinna med i styrelsen, så att jag hade någon att rådgöra med om saker som jag ej kan tala med ordföranden om eller som jag ej vill besvara honom med, ty han har så mycket annat att tänka på. Jag står så ensam och rådvill många gånger och behövde så väl någon att tala med om det eller det".

Huru länge skall det ännu dröja innan dessa önskningar bli uppfyllda?

SIGNE ROSENBERG.

De finska lantdagsvalen, som nu avslutats, uppvisa en summa av 24 valda kvinnliga representanter, utgörande 12 % av samtliga lantdagsmän — mot 21 och 10,5 % vid senaste lantdag. Bland de valda återfinna vi flertalet av Finlands ledande kvinnor, såsom Annie Furuhjelm, Jenny af Forselles, Vera Hjelt, Lucina Hagman, Tekla Hultin, Miina Sillanpää. Allmänt beklagas emellertid att Dagmar Neovius med sin tidigare förvärvade erfarenhet i lantdagsarbetet och sin stora kapacitet fallit igenom i sin valkrets.

Ellen Key som riksdagsmotionär.

Från Ellen Key ha vi mottagit nedanstående, som här med nöje återgives.

I Arbetarnes Midsommar hade jag följande inlägg:

Mitt jungfrutal i riksdagen —! På red:s fråga, varom jungfrutalet skulle röra sig för den händelse ledamotskap av riksdagen vanns, svarade jag: Mitt tal bleve *motiveringarna till icke mindre än fem motioner*:

I. Om kyrkans fullkomliga skiljande från skolan.

II. Om förbud mot allt förvärvsarbete för barn under femton år.

III. Om förbud mot all försäljning av sprit och tobak till personer under 21 år och om straffpåföljder för de föräldrar, vilkas minderåriga barn bruka dessa varor.

IV. Om anställandet i varje församling av en *hälsovårdskvinna*, med plikt att undervisa mödrarna i hushållslära, hälsolära och barnavård; med rätt

att i hemmen övervaka efterlevnaden av sina föreskrifter och av den ovan nämnda förbudslagstiftningen;

att övervaka lagstadgade föreskrifter ifråga om barnarbetet samt bostads- och andra hälsoförhållanden i hem, skolor och arbetsplatser och

att anmäla de tredskande till lagstadgade böter.

V. Att taga folkskolan ur kommunernas hand och helt lägga den i statens, som får plikten att åt *alla* svenska barn intill femton år giva samma fullgoda *kroppsliga* utbildning och samma

fullgoda *allmänbildning* — samt där- efter åt en var den med dess anlag överensstämmande *yrkesutbildningen*.

Slutklämmen i talet skulle bli att om riksdagen genom sådarta lagar och sådana mångmiljonanslag under femtio år verkade för *denna* försvarsrörelse, då vore efter nämnda tidsförlopp vi svenskar jordens starkaste folk!

Jag meddelar detta här, emedan det synes mig kunna föranleda ett för kvinnorna gagnande meningsutbyte. Från en landsman har jag redan mottagit följande instämmande men samtidigt också en gensaga mot övervakandet av hemmen, ett ingripande i hemfriden, som han försäkrar att australiensarna ej skulle tåla.

Här följer nu den svensk-australiske konsul J. Waerns inlägg:

Som australiensare — Australien är i mycket föregångslandet par préférence — tror jag det skulle intressera Eder att av en gammal vän och f. d. svensk få höra om våra erfarenheter i dessa fall i Australien.

1. I Australien ha vi ingen statskyrka, varföre det visat sig absolut nödvändigt skilja på skola och kyrka.

2. Barn få på *inga* villkor användas i fabriker före fyllda 14 år och måste då ha avgångsbetyg från folkskolan.

3. I fråga om spritförsäljning ha vi ej kommit längre än att under kriget i vissa stater all utskänkning är slut kl. 6 e. m., i andra 9 e. m., och börjar först 9 f. m. Ehuru ej absolutist måste

jag dock erkänna att inskränkningen varit till fördel för "The Commonwealth".

Den gemensamma skolan ha vi för länge sedan genomfört i Australien. Mina tre barn ha gått igenom folkskolan, och enligt min övertygelse finnes ej något medel så lämpligt att utjämna klasskillnaden, som just den gemensamma skolan för alla barn.

Vi instämma i Ellen Keys uppmaning att de här framkastade frågorna måtte leda till diskussion i Hertha. På annat håll ha de redan uppmärksammats, i en artikel i Östergötlands Dagsblad av hr Millqvist, som — i den för honom speciella stilen — med anledning av dessa Ellen Keys uttalanden beskärmar sig över det avskräckande sätt, varpå även de intelligentaste och främsta av de svenska kvinnorna yttra sig i fråga om allmänna och sociala angelägenheter. I sin helhet förtjänar hr Millqvists inlägg på intet sätt att här omnämnas och Ellen Key kan naturligtvis med största lugn bära ett utfall som detta, det roar oss endast att påpeka vakenheten på vissa håll, när det gäller att direkt eller generellt anfalla kvinnorna.

Till docent i radiokemi vid Kristiania universitet har utnämnts dr Ellen Gleditsch, under flera år Madame Curies elev och medarbetare i Paris samt lärjunge till den framstående amerikanske radiologen Boltwood.

Under sin vistelse i Amerika, där hon besökte olika universitet och laboratorier, kreerades dr Gleditsch till hedersdoktor vid Smith College i Northampton, Mass.

Kringblick.

Vad som är kostnad värt. Det finns mycket delade meningar om vad som är värt att kosta ut pengar på. Ett nytt exempel på denna ojävaktiga sanning har engelska parlamentet nyligen presterat under en debatt angående olika grenar av riksförsäkringen, varvid särskilt regeringens felkalkylering för täckande av moderskapsförsäkringen kom på tapeten. En ärad parlamentsmedlem förklarade att under nuvarande förhållanden skulle det vara "både fåfängt och opatriotiskt" att begära något utöver det årliga statsanslag av 135,000 pund, som 1914—1915 av parlamentet beviljades för detta ändamål. En annan talare däremot uttryckte den meningen, att en nation som ger ut 5,000,000 pund pr dag på kriget borde inte göra svårigheter med några få hundratusen till pr år för att ordna statens felaktiga beräkningar i fråga om mödrarnas försäkringsfonder.

Ja, allt beror på vad man finner kostnad värt! Man kan ju också ge de herrar lagstiftare erkännande för logiskhet, vilka finna att fem miljoner dagligen till mänskoslaktande göra åtgärder för hjälp och vård för nya mänskoliv nog så meningslösa.

De fosterlandslösa. Att även de gifta kvinnorna skulle ha rätt till ett eget fosterland har genom kriget blivit en fråga för dagen, och vi se, på olika håll, huru kvinnorna själva ta upp den till behandling. Så ha de franska rösträttsföreningarna vid sitt årsmöte i våras uttalat sig för ändring av nuvarande lagbestämmelse att gift kvinna mister sin nationalitet och antager mannens. Den franska resolutionen begär att infödd kvinna, som gifter sig med utlänning, eller utländska, som gifter sig med en inföding, må behålla sin nationalitet, så vida icke hon särskilt önskar dela mannens, då detta må kunna ordnas enligt de allmänna former, som gälla för naturalisering. Ävenledes skulle gift kvinna, som själv uppgivit sin nationalitet vid äktenskapets ingående, kunna efter särskild anhållan återtaga denna, med iakttagande av de bestämmelser, som därför gälla i hennes eget land.

Även schweiziskorna ha vid rösträttsföreningarnas årsmöte i St. Gallen sistlidna maj fattat resolution om att den gifta kvinnan skulle ha

rätt bestämma över sin nationalitet, men att i de fall, där man och hustru vore av olika nationalitet, skulle de i fråga om inbördes angelägenheter eller tvistigheter ha att foga sig efter i landet gällande lag.

Fransyskor och schweiziskor ha, som synes, vågat sig på att begära mera än våra svenska kvinnoföreningar, vilka i våras uttalade önskemålet att kvinna, som gifter sig med utlänning, må behålla sin egen nationalitet, så länge hon är bosatt i hemlandet.

Framtidens föreningsform? Det fredslut mellan de två stora, förut principiellt återskilda tyska rösträttsföreningarna, som hade till resultat bildandet av Der Deutsche Reichsverband für Frauenstimmrecht, vilket vi kunde meddela i våras, har dock icke varit en sammansmältning av alla de olika elementen. Den radikala riktningen fortlever i Deutscher Frauenstimmrechtsbund, vilket blandsina ledande namn bl. a. räknar de väl kända Minna Cauer Anita Augspurg, Lida Gustava Heymann. På vilken bred demokratisk basis Frauenstimmrechtsbund är lagt framgår av själva organisationsformen. Ingen styrelse står i spetsen. Alla frågor avgöras av föreningarna själva, och ett förslag blir giltigt om tre fjärdedelar av de anslutna föreningarna antagit detsamma. För närvarande omfattar förbundet 22 lokalavdelningar.

Förbundets första årsmöte hölls i våras i Frankfurt am Main, präglad av enighet och fast vilja i arbetet. Bland frågorna på programmet var värnpliktsår för kvinnor, mot vilket dock förbundet enhälligt uttalade sig.

Elementerna till trots. I hållande regn och storm gick amerikanskornas stora Chicagoparad av stapeln till uppbyggelse för det konferenshållande republikanska partiet, och i tropiskt brännande sol ägde jättedemonstrationen i St. Louis rum på det att det demokratiska partiet inte håller skulle glömma bort att Amerikas kvinnor kräva politiska rättigheter. Om man i första hastigheten skulle komma till den slutsatsen, att således himmeln icke var villig att giva de rösträttskrävande damerna några chanser, så är detta ett stort misstag. Det hjältemodiga föraktet för det syndaflodsartade hållregnet och,

å andra sidan, för den verkligt livsfarliga hettan i St. Louis tyckes ha väckt den mest oförställda och livliga beundran hos massan av manliga individer och kanske icke så litet bidragit till vad som nu är ett faktum — att de två politiska partierna i Amerika, som hittills icke haft den kvinnliga rösträtten på sitt program, nu båda upptagit den.

“Kring deras fötter svämmade floder av vatten, stormen slet i deras kläder och regnet piskade deras ansikten“. Det är Chicago Herald's beskrivning av de uthålliga demonstranterna och, tillägger den, “utan att tveka gingo de framåt, i obruten ordning. Aldrig förr i Chicagos historia, kanske inte i världens, har en så intrycksfull demonstration av idealism och hängivenhet för en sak ägt rum.“

Uppemot 10,000 kvinnor var det som kämpade sig fram genom regnet och stormen med, trots allt, högtburna standar.

I det närmaste 8,000 deltagare räknade St. Louis-paraden, som i glödande middagshetta den 14 juli bildade häck för demokraternas delegerade, när de passerade till sin församlingslokal.

Guds röst genom prästen. Danmark har fått sin första kvinnliga cand. theol., vilket visserligen icke är detsamma som vi nått upp till genom teologie kandidat Emilia Fogelklou men vilket betyder att en dansk kvinna, fröken Rigmor Larsen, avlagt den teologiska ämbetsexamen, som — i alla andra fall än detta speciella — berättigar till utövande av präst-ämbetet. Eftersom fröken Rigmor Larsen emellertid icke tillhör det kön, som efter gängse kulturuppfattning ensamt lämpar sig för det “heliga“ kallet, så får hon nu söka göra sina teologiska kunskaper fruktbarande på annat håll; hon påstås själv hota med att det skall bli som tulluppsyningsman vid Nörrebros godsbangård. Några efterföljansvärda anvisningar i fråga om blivande yrkesutövning tyckes hon i vilket fall som helst icke fått av de tidaingar, som i dagarna för hennes examen ganska intresserat sysselsatte sig med henne. Berlingske Tidende anvisade visserligen välvilligt nog åt kvinnliga teologer utvägen att bli timmlärarinnor, församlingssystrar eller att nöja sig med tillfälligt arbete på missionsfältet, men varken denna

tidning eller Kristeligt Dagblad hade, trots den i Danmark härskande stora prästbristen, en tanke på att prästämbetet kunde komma på fråga för en person, som — med erövrat cum laude — erlagt därför erforderlig examen men som hette Rigmor Larsen.

Skäl för sin mening hade dock de ärade tidningarna, om än dessa framlades mer och mindre klart, i det Berlingske Tidende blott antydde något om förutsättningar för herdakallet, som blott en man kan fylla, då däremot Kristeligt Dagblad tydligt sade ifrån, att som det är Guds röst, som talar genom prästen, så kan

menigheten icke vilja veta av några prästinnor. Så nu vet de sex kvinnliga danska teologie studerande, som för närvarande bereda sig på att följa i Rigmor Larsens fotspår, att för dem och henne finns inget hopp. "Slid Jer ikke fra Forstand og Helsen for et Laud og et Egregie", som Kvinden og Samfundet förståndigt råder dem till, "Gud foretrækker alligevel at lade sin Röst lyde gennem en Mand, om han saa har Haud eller — skal galt være — Non."

Det talas visst någonstades om att Gud icke gör anseende till personen — hur man nu vill tyda detta.

Sommarens rösträttsmönstring.

Rösträttsrörelsens allmänna sommar-möte i Strängnäs 17—18 juni blev ett "lyckat" möte. Om något var övrigt att önska, skulle det vara ännu större och allmännare tillslutning, särskilt till söndagens friluftsmöte — detta ur propagandasynpunkt. Ty var skulle man gjort av de ytterligare tillkomna, då både den rymliga möteslokalen var fylld på lördagen och den vackra skogsslutningen nedanför talarstolen vid friluftsmötet var fylld av åhörare ända in mellan de tätande trädstammarna runt omkring? Jo, vid det senare tillfället hade ju nog många flera kunnat få utrymme att stå och lyssna, tätt packade. Som det var, då flertalet hade tillfälle att sitta på bänkar eller lägga sig på marken, var det i alla händelser långt mera pittoreskt.

Aftonen före "sommarmötet" var höstligt gråkyllig och stormig, och de i vinterkappor klädda mötesbesökare, som då anlände till den idyllfagra och minnesstolta lilla Mälarstaden, kunde

knappt hoppas att få se den te sig riktigt till sin fördel. Men Strängnäs-föreningens ordförande och initiativtagaren till hela mötet, fru Augusta Widebeck, som i sin planläggning förvisso räknade med även estetiska turistsynpunkter, hade lycka med sig inte blott i sina direkta strävanden utan också i sina önskningar: intet regn under mötet och på söndagen strålande solsken. Klaraste sol lyste över Strängnäs trädgårdsgrönska och doftande rikedom av vita syrener, när klockorna ringde till gudstjänst och man vandrade uppför den branta Gyllenhjelm-gatan — som togs upp och fick sitt namn vid Karl Karlsson Gyllenhjelm-griftefärd — till domkyrkan, majestä-tiskt tronande på sin hela staden behärskande höjd bland lummiga träd och saftig grönska, innanför murade portaler, som ännu markera inträdet till den forna kyrkogården. Sol lyste över det nya rösträttsbanerets klara färger och över tåget ut till sko-

gen på eftermiddagen, med de standardbärande vitklädda ungdomarna i spetsen; sol lyste på Luleå-körens färgstarka folkdräkter, då den samlades till sång, och över hela friluftsmötet och det enkla samkvämet vid Benninge hus-hållsskola.

Rösträttsmötet i Strängnäs behövde dock inte få stämning av väderleksförhållandena. Det var gott i sig självt genom säkrare påräkneliga orsaker. Vad samlivet beträffar kunde bestämt ingenting i hjärtlig gemytlighet och gott humör övergå den första kulna kvälens testund i en liten halvt tillfälligt hopkommen krets.

Jämfört med de årliga centralstyrelsemötena i Stockholm i januari var detta som övriga sommarmöten mycket vilsamt. Färre ämnen, färre och kortare diskussioner, frihet från omröstnings- och beslutsansvar, kort sagt icke arbets- utan högtidsmöte. Betyder ett sådant möte något i denna tid? De som voro med skulle nog alla besvara den frågan med ja. Det betyder alltid något att hos sig och andra hålla lågan brinnande för det man funnit "rätt och santt vara."

Både delvis berättigad och helt o berättigad distraktion gör i detta nu de hittills utanförstående döva för kvinnornas rösträttskrav. Den kvinnliga rösträttsrörelsen kan inte undgå att liksom alla ideella rörelser nu både utifrån och inom sig själv känna inverkan av det pessimismens: "vad tjänar det till", som vill isa oss alla. Men vi — och andra — böra göra allt vad vi kunna för att icke sjunka in i den moraliska stelkramp som hotar oss

som åskådare av världskampen. Det är det viktigaste och allmänna skälet till verksamhet. Dessutom se väl de flesta av oss saken så, att arbetet för kvinnorösträtten i princip är lika med arbete mot kriget i princip.

Varmt och kraftigt kom denna tanke fram i mer än ett av mötets anföranden. Anna Klemans föredrag om kvinnorna och kriget och den passus i kyrkoherde Aug. Bruhns tal vid söndagsmötet, som berörde fredsfrågan, hade djupt gensvar hos åhörarna.

Befriande vila och återvunnen spänstighet gav Strängnäs-mötet sina deltagare.

Blommande sörmlandssommar och svensk medeltidsstämning kunna gott frambringa ett harmoniskt själsackord samman med "Rösträtten". Det förnams första morgonen i prologen, som var byggd på denna treklang. Till de blomprydnader, som jämte rika draperier av svenska flaggor och en mängd av glada gulvita små rösträttsflaggor gävo festprägel åt samlingssalen, hade den svenska ängsmarken och dikesrenen själva bestått blommorna — en symbol, om man så vill, för att rösträttsrörelsen, som kallat till möte kring sin egen och närsläktade frågor, också är rotäktad i svensk bygd. Intet var braskande anspråksfullt och affschmodernt, intet bröt störande tvärt emot de intimt trevnadsfulla intrycken av gammaldags svensk småstad.

Välgörande var också det direkta själsliga inflytande, som utgick från "genius loci", allas vår vän fru Widebeck, som förberett och ordnat mötet och synligt och osynligt bar dess om-

sorg, inflytandet av redbart allvar och godlynt humor, offervillighet och självförgätande anspråkslöshet. Icke underligt, om efter hennes inledningsord allt som sades kom till sin rätt.

Det talades om praktiska realintressen — kvinnor som lantbrukare — såväl som om fredslängtan. Lydia Wahlström gav i ett på samma gång objektivt och personlighetsbesjälade föredrag en storstilad historiskt psykologisk analys av de politiska partiernas upprinnelse och deras strävandens innebörd. De fyra tal, som höllos på söndagen under öppen himmel, bildade en harmonisk symmetri av gammalt och nytt, kvinnliga och manliga synpunkter. Den utopiskt djärve, ridderlige förkämpan för kvinnans rätt decennier tillbaka, Oskar Stackelberg, utslungade — i den förste talarens citat — sina ännu alltjämt ouppfyllda önskemål. Den vakna nutidskvinnan, klarögd, med rak vilja, resumerade slingerbultarna i den kvinnliga rösträttsfrågans riksdagshistoria i Sverge, men såg även framåt, bortom hindren. Genom den andra kvinnliga talarens livsskälvande ord ljöd detta den inåtvända känslighetens, den smärtsamt väsensmedvetna kvinnlighetens lidandesrop, som i själva verket ligger bakom så mycket av den så kallade "larmande agitationen" i kvinnorörelsen. Rättvisligen må erkännas, att det visserligen å andra sidan icke har genklang eller ens fattas av alla den yttre kvinnorörelsens egna ivriga anhängare. Slutligen gavs genom en representant för Männens förening för kvinnans politiska rösträtt en levande åskådning av den goda och starka, ljusa och

varmhjärtade manlighet, som på nya områden och på ett nytt sätt möter kvinnorna — mitt för ögonen på den "manlighet", som kallar brutalitet för sundhet och vill än ryta än grimasera bort "dekadenssymptomet" kvinnorörelsen.

Det märkligaste vid Strängnäs-mötet som led i den svenska rösträttsrörelsens historia är utan tvivel krafttillskottet av verkligt levande och arbetsvilligt manligt intresse för den kvinnliga rösträtten utanför partiprogrammens ram.

H. B.

Stipendieters och vänners gåvofond till gagn för Fredrika-Bremer-Förbundet. Som grundplåt till ovan nämnda fond har en f. d. förbundsstipendiat överlämnat 1,500 kronor, under förhoppning att även andra personer i goda ekonomiska omständigheter må genom större och mindre gåvor öka den av henne skänkta fonden, så att denna kan bli ett stöd för själva förbundsarbetet.

För uppnående av detta behjärtansvärda mål vore önskligt att få påräkna verksamt intresse av såväl de förbundsvänner, som utan att ha haft personligt gagn av förbundet dock med sympatiskt förstående följt dess verksamhet, som ock av dem, vilka förbundet räckt en hjälpande hand under utbildning för det arbete, som nu skänker dem glädje och ekonomiskt oberoende.

Nationernas balett.

En nutidsmoralitet av *Vernon Lee*.

Bemyndigad översättning.

*What is the Sorriest thing that enters Hell?
Not any of the Sins...*

D. G. ROSSETTI.

Under nära ett kvarts sekel hade Döds beryktade danser varit så gott som omoderna.

Då inträdde med slutet av den som borgerlig gemenligen betecknade Victorianska epoken en smakens renässans och därmed ett återupplivande av denna högre form av tragisk konst, som i sig förenar den renaste klassiska tradition med det romantiskt lockande i den bästa medeltiden. I Sydafrika och den fjärran Östern och därefter, helt nyligen, i den närmare Orienten iscensatte den kände balettmästaren Död några av sina mest storslagna och lysande verk.

“Det är på tiden att åter öppna Västerlandets teater“, sade Satan, världens direktör. “Politikerna och rustningsaktieägarna ha sedan länge hela scenuppsättningen färdig och pressens teatermaskinister vänta endast på signalen.“

“Era anvisningar ska bli noggrant iakttagna“, svarade balettmästare Död, “ty för att tala sanning, kära herre Satan, det här Västerlandet med sina doktorer och nationalekonomer och fackföre-

ningar är rakt på väg att glömma bort de sublimare konstformer, om vilka Aristoteles gör den kraftfulla anmärkningen, att de, medelst skräck och medömkan, rena jorden från dess innevånare. Själv ska jag svara för dansövernerna, om ni ställer om en fullgod orkester. Ty, som ni väl vet, Död själv kan inte få Nationerna att dansa, och ännu mindre kan han hålla dansen i gång, utan musik av Passionerna.“

“Det skall bli min affär“, sade Satan, världens odödlige impresario, “men låt oss inte förlora tid.“

Den första musikern de vände sig till var Egennytta, som i vanliga fall är engagerad att anslå fundamentalbasen i det mänskliga livet. Men han hade inträtt i en fackförening “Jag är upptagen“, gäspade Egennytta, “kom igen en annan gång“, och han vände sig om på sitt andra öra och drömde om att rekonstruera samhället på en bredare basis.

“Egennytta har alltid varit en trög gynnare, inte ett spår av gudomlig eld hos honom“, muttrade Död. “Vad var det för nytta med att öda tid på den?“

The Ballet of the Nations, a present-day Morality, som den engelska titeln lyder, har publicerats förlidet år i London och är dedicerad “À Romain Rolland fraternellement V. L. et in terra pax hominibus bonae voluntatis le 4 Août 1915“.

En “Pictorial Commentary“ av Maxwell Armfield, som sida för sida i konstnärligt stark bildframställning ledsagar Vernon Lees diktarsyn, ger ökat värde åt den ståtliga kvartvolymen.

“Tillåt mig anmärka, att ni benangel är en smula knarriga“, ytrade Satan fullkomligt oberörd bakom sina fintsmidda järnvingar. “Ser du inte att genom att knacka på Egennyttas dörr har jag lockat fram Frukta, den skygga gamla slynan, till hennes fönster. Hallå, änkefru Frukta, det är endast några gamla bekanta, som bjuder er på en liten förlustelse. Kom ner, kära ni, och ta med några av era osköna men roande avkomlingar.“

Och Frukta, smutsigare än någon annan av Passionerna, kom ner, tvekande en smula, ty hon hade hört Egennyttas avslå inbjudningen. Men hon knuffades hastigt framåt av sina eländiga och rolösa tvillingar, Misstänksamhet och Panik, och familjen var utrustad med visselpipor och mistlurar och en sprucken storm- och blodbadsklocka, äkta medeltida men inlindad i Daily Mails och Globes gårdagsnummer.

“En ganska opresentabel flock men förstklassiga aktörer“, tänkte Satan inom sig, “vi får ha något vackert till ersättning för dem, Nationerna har blivit så förskräckligt fina av sig på sista tiden; och några av de andra, outhärliga truppmedlemmarna är inte heller vidare tilldragande. — Värdigas ingå i vår lilla amatörorkester“, ropade han med klar och fyllig röst, ceremoniöst skakande på sina ärkeängelsvingar, “kära grevinna Idealism och ni, min unge prins Äventyr!“ Paret, brud och brudgum, trädde ut ur sitt sky- och solstråleslott; utomordentligt praktfulla voro de, om än något överdrivna i sin klädsel, men med den ädlaste hållning. Idealism hade en silvertrumpet och

Äventyr ett jakthorn. Döds moder (eller maka, det är bäst att inte gräva i deras familjeförhållanden) kom också, Synd, som gudarna kalla Sjukdom; henne behövde man inte skicka bud på. Med henne kom hennes välkända följe, Rov, Lusta, Mord och Hunger, utrustad med harskramlor, skullror och andra kannibaliska instrumenter.

“Här kommer Hat och Självträffärdighet“, sade Satan och nickade i riktning mot ett par, som låtsade obekantskap med varandra men icke dess mindre tillsammans skyndade ut ur Fåfångans värdshus, släpande emellan sig en väldig basfiol och ett litet orgelharmonium, på vilket, så snart de tagit plats sida vid sida, Självträffärdighet anslog rätta tonen åt Hat.

“Det här räcker till att börja med“, ropade Död, som alltid hade bråttom, “Hjältemod kommer alldeles säkert till så fort vi väl har börjat, och han kan stickas in var som hälst. Se här kommer dansörerna. Spela upp en låt, Frukta, och du, Idealism, och du, Hat, brumma på den grova strängen, bara en takt eller så, just för att få Nationerna i gång och få dem ifrån deras tråkiga mauvaise honte.“

Nationerna hade under tiden samlat sig, var och en bländande fin i sin balettdräkt, som naturligtvis var av vida bättre snitt och präktigare material än vardagens borgerliga kostym eller lumpor. Och Idealism och Äventyr, Hat och Självträffärdighet voro redan, ty i olikhet med den övriga orkestern representerade de korrektheten, i färd med att stämma, då balettmästar Döds preliminära instruktioner avbrötos ge-

nom uppträdandet av ett oväntat och mycket egendomligt par extra musikanter. Medan de övriga medlemmarna av truppen voro klädda — eller i somliga fall oklädda — i klassiska, medeltida, bibliska eller vilda kostymer, voro dessa två odisputabelt moderna, den ena liknande en kontorist, som gått in i Röda Korset, den andra, en dam, bar glasögon och hade en sådan där långblus, som brukar användas i laboratorier.

“Ut med er“, skrek balettmästar Död, som hade rusat upp från sin plats vid åsynen av nykomlingarna, och vändande sig till orkesten ropade han: “Kör ut dem! Kör ut de där nymodiga inkräktarna, som vill fördärva vårt nöje! Slå omkull dem! Trampa ned dem! Ser ni inte att det är främmande spioner? Spioner i tjänst hos Liv och Framåtskridande!”

“Sch, sch“, sade Satan med en åtbörd av ärkeängel, som kom hela orkestern att skrämmd krypa ihop på sina platser och för ett ögonblick förklarade Döds benrangelsarm, “vem av oss är herre här, undrar jag? Ska du aldrig lära dig skick, du gamla benrelik från stenåldern, med ditt skrammel av instrumenter, som bäst skulle passa i ett etnografiskt museum!” Och vändande sig till de nykomna fortsatte han: “Var god och ursäkta hans bondska manér, kära fru Vetenskap, och ni, min kära herr disponent Organisation. Ni känner ju benranglens vanor, deras skallar är oundvikligt tomma!”

“Inget att tala om, Ers Vålborehet“, svarade Vetenskap, som bar en förstklassig grammofon under armen, qui

sait comprendre sait tout pardonner, så det tillhör min yrkesplikt att finna ursäkter för er balettmästares uppförande mot oss.“

“Allt är som sig bör“, tillade Organisation, som hade börjat packa upp en mycket behändig miniatyrpianola med tillhörande olika rullar, “visserligen är Vetenskap och jag fast anställda hos Liv och Framåtskridande, men som denna firma för närvarande arbetar en smula lamt, så känner vi oss fria att ta ett tillfälligt engagemang.“

“Intet kan vara mera gagneligt för vår baletts succès“, svarade Satan, i det han ömt men lätt tryckte deras händer mellan sina klor, vilka Vetenskap begagnade tillfället att undersöka, “och jag hoppas endast att vårt samarbete måtte bli permanent. Det märks“, och han sänkte sin ärkeängelsröst till den mest förbindliga viskning, “att Död håller på att bli en smula gammal för sitt yrke, och han är förskräckligt fördomsfull. Men jag är rädd att det inte kan förnekas att ni har gjort en och annan sak, som kommit okunnigt folk att prata på ett sätt som varit beräknat att vilseleda honom. Kom hit, du peppriga gamla balettmästare“, och Satan sände lekfullt en elektrisk ström genom benranglet, som kom det att skälva och knaka som en skog av torra vassrör, “kom och skaka hand med detta berömda par, som kommer att sätta fart i din balett genom sina underbara mekaniska instrumenter, när återstoden av vår klassiska orkester varken har anda eller strängar i behåll. Och nu, så snart våra nya vänner har intagit de främsta platserna, som till-

kommer dem, så är du så god och börjar dina instruktioner! Men i förbigående sagt, du har ju ännu inte tillkännagivit namnet på vår nya balett.“

“Denna vår balett“, började Död efter att ha knackat tre gånger på sin notställare, “kallas Nationernas balett. Inte just något nytt namn, men ett som alltid drar folk. Vad instruktioner beträffar har en lång erfarenhet lärt mig, att jag kan lämna såväl min orkester som min balettkår — Nationerna ha för närvarande alla utmärkta huvuden — åt deras egen inspiration, endast förutsatt att de ständigt håller ögonen fästa på min taktpinne. Ju mer de avviker från de vanliga stegen, med luftsprång allt efter omständigheterna eller skräckinjagande nya figurer, dess mer ska de finna, hur märkvärdigt detta än förefaller, att såväl deras meddansare som visavier kommer att göra detsamma, och desto mer oupplösligt invecklat blir det nya och storslagna förstörelsemönster, som deras blodiga men outtröttliga lemmar håller på att väva till vår upplyste teaterdirektörs, vår Herre Satans, förnöjelse och historiens beundran. Vad musiken angår, så är allt vad som behövs att rytmen väl markeras, att disharmonierna verkamt och fylligt kontrasteras genom förbundna harmonier och mäktiga nationella enklanger och att denna vår de Mänskliga Passionernas orkester livar upp sig med sprit, så ofta detta kan gå för sig utan att den faller i sömn. Balettens innehåll är ytterst enkelt, och variation skapas genom det stora antalet — jag hoppas kunna säga det ständigt växande antalet — dan-

sande Nationer. Huvudmotivet är naturligtvis, ty vi är fullt moderna, fast vår käre impresario inte ger oss erkännande därför, huvudtemat är att varje Nation tillbakaslår sin visavis anfall och samtidigt försvarar sin meddansande. Det finns två underordnade temata, två utomstående dansörer, som flyger till huvudgruppernas hjälp; dessa två temata ger tillsammans uppslag åt alla slags överraskande påhitt. Jag behöver knappast påpeka hur förmånligt det är till vinnande av en utsökt effekt, att alla Nationerna bibehåller ett absolut oskyldigt ansiktsuttryck under det de anstränger sig att slita ifrån sina visavier så mycket som möjligt av deras kostymer och smycken och att hugga av dem så många lemmar som möjligt. Efter huvudaktionens slut kommer kanske de förnämsta dansörerna att bli anmodade byta plats med varandra eller deltaga i en allmän krasch av högst modernt och anarkistiskt slag, något i stil med Paris-impromptu efter 1870 års pas de deux, ehuru i större skala. Och nu, första turen, om jag får be!“

“Ett ögonblick“, skrek Satan, “jag är ledsen att alltid behöva avbryta, men vad ska vi göra med Hjältemod? Han kommer alldeles säkert, och var ska vi placera honom när han anländer?“

“Å, varsomhållst“, viskade balettmästaren Död, “han är alltid den mest förbindliga i min orkester, ehuru han vanligen uppträder sedan vi har börjat. Och inte alls svår att placera som Idealism och till och med Äventyr. Han kommer inte att ha något emot att sitta bredvid den där smutsiga sly-

nan Fruktan eller alldeles inpå den kannibaliska musiken, som Synds följe presterar. Men se, här kommer han!“ I detta ögonblick inträdde också Hjaltemod, med lemmar som en jätte, rodande som en flicka och med ett barns glada ögon.

“Välkommen Hjaltemod, vår tenorfurste“, ropade Satan med låtsad hjärtlighet, ty han och den nykomne voro inte synnerliga vänner, då däremot Hjaltemod var uppriktigt fästad vid Död. “Vi sade just, käre unge vän, att det inte finns något som avskräcker er och att ni är den blygsammaste och pålitligaste i vår orkester. Å, jag kommer nog ihåg den franska revolutionsbaletten, där Hjaltemod och Panik spelade inte bara en duett utan fyrhändigt på samma instrument! Det har hitintills varit direktör Satans finaste balett, med Marat-temat i Paris och Hoche-temat vid fronten. Men med god vilja ska nog denna nya dans av balettmästar Död bli ännu ståtligare och räcka lika länge.“

Död smålog, ty han älskade Hjaltemod.

“Kom hit, min gosse“, sade han, “du har alltid vari lydig och tillgiven din gamle onkel Död och brytt dig mer om honom än om någon annan av de odödliga.“ Vid dessa ord klapade benrangelsmannen Hjaltemods rosiga kinder, denne strålande yngling med ögon som logo utan att se, ty liksom hans kusin Kärlek är han blind från födseln. Och Hjaltemod lyssnade till Döds välkända röst och kysste hänförd hans beniga fingrar, varpå han grep trumman, vilken han använder

som ackompanjemang till sin himmelska sång, och satte sig lydigt med mellan Fruktan och Hat, omedveten om deras skändlighet.

Baletten började på följande sätt. Bland de Nationer, som Satan engagerat att dansa — ty några hade reserverats för att göra publik, vilken annars skulle bestått av endast några Sömniga Dygder och de Kommande Seklerna, vilka som bekant icke ha någon kropp och äro svåra att göra till lags — bland dessa dansande Nationer fanns en liten en, alldeles för liten att dansa med de andra och synnerligen ovillig att alls dansa, emedan den av erfarenhet visste, att balettmästar Döds danser som oftast ägde rum på dess utsträckta kropp. Därför sade man den nu, som man alltid sagt, att den inte behövde göra någonting annat än stå alldeles stilla, så att de andra kunde dansa omkring den. Som den nu stod där, mitt på scenens västra del, dansade två, tre av de största och ståtligaste dansörerna fram mot den med tysta steg, småleende och med armarna i kors, i det de spetsade läpparna, vilket allt betyder på balettspråket: “Var inte rädd, vi ska beskydda dig!“ Härpå dansade de bort igen, vinkande åt en särskild av deras visavier, som också på det mest vinnande sätt smålog och neg på den andra sidan. Under detta preludium fortsatte Idealism, Självvrätfärdighet och en enögd, undångömd spelman, vid namn Statskonst, att spela några konventionella variationer över den välkända diplomatiska Hymnen till Freden, vartill Nationerna obekymrat pi-

ruetterade omkring, ehuru Fruktan tillsammans med Misstänksamhet och Panik började vissla och ringa i den där medeltida stormklockan, som var omlindad med smutsigt tidningspapper.

När nu balettkårens Allra-minsta stod helt allena mitt på den västra scenen, figurerade en av desamma ståtliga och välövade dansörerna fram till honom med artiga gester och ett "med er tillåtelse", och, plötsligt placerande sina väldiga järnhårda klor på den lilles axlar, tog han sats för att hoppa bock över honom. Men vid ett tecken av Döds taktpinne och under ett förfärande brak från alla instrumenterna i Satans orkester och en härlig ton ur Hjaltemods klara strupe knuffade den stackars Lille-minste-dansören till jätten så att han vacklade till. Men jätten återvann ögonblickligen balansen, fastän med blodsprängda ögon och yr i huvudet, och kastande den stackars Lille-minste-dansören på marken började han att på hans arma lilla kropp utföra ett av de mest förskräckliga pas seuls, som balettmästar Död någonsin komponerat, medan visavi-nationerna långsamt dansade upp tills alla stötte tillsammans mitt över Lille-minste-dansören, som låg framstupa på marken och förblev liggande där, söndertrampad och förvandlad från en mänsklig skepnad till en dansmatta åt de andra.

"Denna första balett-tur", sade världsimpresarien Satan i det han reste sig och bugade för publiken, d. v. s. för dem av Nationerna, som inte ville dansa, samt de Sömniga Dygderna och de Kommande Seklerna, "denna första

balett-tur kallas Den svages beskydd. Den kommer att fortsättas utan avbrott på västra sidan av scenen, medan den östra upptages av en icke fullt symmetrisk (symmetri blir lätt fadd) koreografisk komposition kallad "Ångvältsrörelsen", vilken skall sluta med triumf för de små nationaliteter (och jag hoppas uppriktigt att många sådana kommer med), som ha några lemmar i behåll för att dansa."

Under denna första balettavdelning hade det västra sceneriet undergått en långsam förvandling och fortsatte nu alltjämt att förändra sig, så att de Kommande Seklerna, som sutto bland publiken, tillstodo för varandra att dessa nya sceniska framställningar överträffade alla föregående, med vilka Satan i sin älskvärdhet fördrivit deras ennui. Ty under det att baletten hade börjat i det milda skenet av en augustisolnedgång över halvt avmejade fält, där skörde-maskinerna fredligt surrade mellan sädeskärvarna och plogarna skuro in i stubben, visade skådespelet i sin fortgång huru högsommarhimlens stjärnevalv upplystes av skenet från i fjärran brinnande bondgårdar och hur dess blåa högtidlighet revs sönder av granaters uppflammande raketblixtar och avlägsna explosioners romerska ljus och eldhjul. Tills småningom himlens fridfulla blå skymdes av massor av eldfärgad rök och giftiga gaser, som vältrade fram och åter sjönko, stego och drogo sig tillbaka, likt en kvävande dimma, alltjämt tätare och mera skymmande, följande, lika lydigt som de blödande Nationerna i hans balettkår, Döds taktpinne. In och ut ur det hemska gapet

rörde sig också dessa, två och tre tillsammans, än osynliga i det böljande mörkret, än trädande fram ur det, upp mot balettmästarens plats, eller plötsligt uppenbarade i en skräckfull omfamning av en granats meteorkurva eller av de hoppande lågorna från ett exploderande krutmagasin, medan därovan stora vingar, som slungade ned bomb-blixtar, flaxade och surrade. Fram och tillbaka rörde sig de dansande i detta spel av växlande ljus och mörker, genomgående oförutsedda och fruktansvärda förändringar till sitt yttre.

Ty det veta vi ju, Nationerna äro — tvärt emot vad politikerna tro — odödliga. Alldeles som Valhalls gudar kunde slita varandra i stycken efter frukosten och återuppstå till middagen, kan varje Nation om än så blödande och stympad dansa Döds dans, dansa på benstumpar eller släpa sig fram som ett levande gelé av blod och söndersmulat kött, förutsatt endast att huvudet är oskadat. Och detta huvud, som var och en av Nationerna kallar sin Regering men som de andra helt enkelt nämna "Frankrike" eller "Ryssland" eller "Britannien" eller "Österrike", detta vart och ett av de dansande Nationernas huvud — med undantag för Minste-dansörens, vilken alltjämt låg utsträckt på marken — är väl hjämbeklätt, så att det inte ens får så mycket som en skråma utan kan fortsätta att följa balettmästarens blick och ge befallning åt Nationens kropp att skjuta fram nya lemmar och, när även detta blir omöjligt, att fortsätta dansa alltjämt nya turer i enlighet med eller i strid mot de s. k. krigs-

lagarna. På grund härav kunde Död uppehålla dansen utan hänsyn till de dansandes tillstånd eller till scenens, vilket senare var sådant, att det var så gott som omöjligt att röra sig ens några steg framåt mellan blod, inälvor och högar av ödelagd egendom.

Men dansa gjorde de utan uppehåll, under det de högg av varandra lemmarna och bländade varandra med sprutande blod och slarvor av människokött. Och allt eftersom de syntes och åter försvunno i de böljande ringarna av eldglödgdad rök, förlorade de mer och mer av sin ursprungliga gestalt, antagande i den skiftande belysningen skräckfulla och obestämda former, arm- och benlösa, igenkänliga som mänskliga endast på de oförvitligt utseende huvudena, som de buro styvnackat högt även när de kröpo eller raglade fram, lågo på lur och togo språng, stegrande sig och stångande som kämpande djur, tills de, med dessa deras städade och välvärdade huvuden, mera liknade ohyggliga hybrider av människor och djur, de som hade kommit in på scenen så raka och ståtliga. Ty Nationernas balett är, när Satan sätter upp den utan hänsyn till kostnaderna, ett oöverträffat förvandlingsskådespel, vilket måste ses för att man skall tro det möjligt.

Så dansade de vidare i sina allt konstigare och konstigare turer. Och allt eftersom de turvis trädde fram ur detta kaos av flammor och mörker, åkallade var och en av de dansande Nationerna Satan, ropande upp till honom: "Hjälp mig, min egen, käre Herre." Men de nämnde honom med ett annat namn.

Och Satan, denne skapande konstkännare, gladdes åt sitt verk och såg att det var ganska gott.

“Kära varelser“, mumlade han för sig själv, där han osynlig tronade ovanför publiken av Neutrala Folk, Sömniga Dygder och Kommande Sekler, “hur sant är det ej, att stora konstnärliga framställningar, isynnerhet när de adressera sig till den kollektiva känslan, oföränderligt kommer nationerna att inse att det dock finns en makt, som står över deras efemära tillvaro! Detta är verkligen ett skäl varför jag föredrar Nationernas balett framför något av de andra mysterierna, såsom Jordbävning och Pest, som Död sätter i scen här tid efter annan. Musiken är inte alltid så särskilt vacker, på en gång för arkaistisk och för ultra modern för flistersmaken, och stegen är en smula enformiga. Men den ger ett omätligt spelrum åt moralisk skönhet och återupplivar de religiösa känslorna i hela deras oförfalskade och ursprungliga polyteism. Den motsvarar fullständigt vad spanjorerna kallar en Auto Sacramental, ett heligt drama med en tjurfäktnings hela tjusning. Jag medger att Nationernas huvuden ibland är något väl grovskurna. Men Nationernas kroppar är alltid sunda och jungfruliga och de ha alltid hjärtat på rätta stället. Och vad verklig sublimitet beträffar“, filosoferade Satan vidare från sin osynliga tron, “så säger jag alltid, ge mig en av Döds danser, utförd av Nationerna, var och en med hjärtat på rätt ställe och blint lydig sitt traditionella huvud.“

Och baletten fortsatte. Men för detta

ändamål var det nödvändigt att hålla i gång musiken från den orkester av Passioner och Traditioner, som satt runtomkring den slippriga och rykande scenen: änkan Frukta och hennes företagsamma barn, Misstänksamhet och Panik, blåsande i visselpipor och mistlurar och ringande i den där medeltida stormklockan i dess tidningspappersomslag, Idealism och Äventyr, det ståtliga paret med silvertrumpeten och jakt-hornet, Hat, som alltjämt spelade på Själv-rättfärdighets orgelharmonium, Synd, vilken gudarna nämna Sjukdom, och hennes klassiska följe, Rov, Lusta och Mord, med deras kannibaliska musik på harskramlor och skullror, Vetenskap och Organisation, litet avsides från de andra, då ingen tyckte om deras nymodighet, men med grammofon och pianola som oförtrutet gingo på när alla de andra musikanterna började visa tecken till trötthet och endast Hjältemod med leende klara blinda ögon fann ständigt högre och allt mera jublande toner.

Jag sade nyss, att de övriga orkestermedlemmarna började slappna av, antingen därföratt Passionerna, som bekant, sakna förmågan att hålla ut eller därför att åtminstone de mindre ädla av dem hade berusat sig med den starka litteraturdekoken från Satans utskänkingslokal och nu föllo in alldeles på måfå, särskilt Misstänksamhet och Panik, som rent dödade Nationernas huvuden, och den stackars slynan Frukta, som fått ett anfall av delirium tremens. Intet av detta iaktogs av dansörerna, men de dansade litet mindre vilt och började ta miste på visavi och meddansare till balettmästarens förtvivlan, vilken vag-

gade fram och tillbaka på sin anförarpall så att de köttlösa lederna knasttrade som kastanjetter, medan han med sin taktpinne av eldhärdad fördomsrot gjorde fruktansvärda utfall mot de sömniga Mänskliga Motiven i orkestern. Men Satan började frukta att föreställningen skulle sluta i otid, ty med undantag av Hjaltemods röst och Vetenskaps och Organisations mekaniska instrumenter begynte musiken bli svag och ojämn och Nationerna togo till med att halta och stappla och till och med buga för varandra, som om slutet närmade sig.

“Det här duger inte”, sade Satan för sig själv, “vi ha ju inte ens hunnit till turen Hunger och uppror!” Varför han tecknade med sin ärkeängelsklo åt Synds följeslagare, viskande åt Rov, Mord och Lusta att hämta fram två nya artister från de Sömniga Dygderna bland publiken.

Sömniga syntes de i sanning vara, och några, såsom Visdom, Sinneslugn och Återhållsamhet, för att inte tala om Sannfärdighet, hade längesedan sjunkit in i trösterika drömmar, sedan de slutit ögonen och täppt öronen för syner och ljud som stredo mot deras principer men som de icke hade energi nog att hindra. Men bland Dygderna fanns det två, som icke fallit i sömn utan sutto orörliga, bundna av hemsk förtrollning, med stirrande ögon, intensivt lyssnande, i en fasa så stor att den närmade sig tjusning. De två hette Medlidande och Indignation, syskon av gudomlig börd; den ena blek som källvatten i månljus och lika ljuv, älsklig och sorlande och även — likt det — farlig i sin

oskuld. Den andra glänsande och med en eldsflammas glöd, likt flammen skrudad i lysande skarlahan, renande men förödande.

Fram mot dessa, som fascinerade av skräck åskådade dansen, rusade på Satans vink Rov, Mord och Lusta, följeslagarna till Döds moder-älskarinna, Synd, vilken Gudarna kalla Sjukdom. Och ögonblickligen var det ädla tvillingparet Medlidande och Indignation redo att hörsamma den hemska uppmaningen. Hand i hand sprungo de upp från de Sovande Dygderna och flögo på susande vingar rakt in i Satans orkester. Fruktan och hennes yngel ryggade tillbaka. Idealism och Äventyr, som nu voro nästan förbi av det andlösa blåsandet i silvertrumpeten och jakthornet, lämnade beredvilligt plats för dem. Hjaltemod, den blinde, leende unge jätten, igenkände genast Medlidandes helande andedräkt och Indignations eldiga pust; han skakade på sig, och med förnyad kraft sjöng han med sin gudasköna unga röst ord som ingen urskilde, men hela världen förstod. Och Synd med sitt följe föll ned vid de nykomnas fötter lismande inför dem.

Innan ens någon av de två odödliga ännu yttrat ett ljud hade de tröttande dansörerna, de blödande Nationerna, leda som de voro på den av blod och inälvor slippriga scenen, känt suset från Medlidandes och Indignations vingepar och hastigt livats upp av dess rena luftdrag.

Det heliga paret behövde inga instrumenter. Medlidande snyftade blott, och hennes snyftningar liknade många harpors framvällande toner, dränkande själen i ljuvt vanvett. Men Indignation

väste och bullrade som en brinnande lada, från vilken gnistorna flyga sprakande omkring i den mogna skörden, medan flammorna stiga fotshögt i det drag de själva skapa.

Död överväldigades av glädje.

“Nu kan ingenting hejda dansen“, skrek han, “och detta skall bli balettmästare Döds största triumf!“ Och knackande på sin notställare talade han så här: “Mina damer och herrar, kära modiga Nationer i min balettkår! Vi ska nu övergå till den tredje och sista turen, den sista, därför att den, som

ni väl vet, aldrig slutar! Ty den heter Hämnd“.

“Du kunde ha litat på mig, min käre balettmästare Död,“ muttrade Satan, världens store teaterdirektör, helt sakta för sig själv. “Medlidande och Indignation är i stånd att gjuta nytt liv i Döds dans, när redan alla Nationerna har dansat sig fördärvade och den ordinarie musikkåren — med undantag kanske av Fruktan och hennes yngel — inte orkar blåsa och gnida längre.“

Och sålunda fortgår dansen alltjämt i Nationernas balett.

Nordisk kvinnosakskonferens i Stockholm. På inbjudan av styrelserna för Fredrika-Bremer-Förbundet, Landsföreningen för Kvinnans politiska rösträtt och Svenska Kvinnornas Nationalförbund kommer en kvinnosakskonferens att hållas d. 10—11 november i år. Nordiska kvinnoföreningar, som anmodats sända representanter, äro från Danmark: Dansk Kvindesamfund, Danske Kvinders Nationalraad; från Norge: Landskvindestemmeretsföreningen, Norsk Kvinde-sagsforening och Norske Kvinders Nationalraad; från Finland: Finlands Kvinnors Nationalförbund, Finsk Kvinno-förening, Kvinnosaksförbundet Unionen, Suomalainen Naisliitto och Svenska Kvinnoförbundet; från Island: Islenska Kvenfjelag och Islenska Kvenrjettindafjelag.

Ur programmet, som tillsvidare endast föreligger i utkast, kan meddelas, att formerna för ett organiserat samarbete mellan nordiska kvin-

nosaksföreningar skola upptagas till behandling. Vidare kommer frågan om värdesättning av kvinnoarbetet att diskuteras. I planen för konferensen ingår tillika anordnandet av ett offentligt möte, där talare från de vid förhandlingarna representerade länderna redogöra för kvinnans insats i höjandet av den husmoderliga verksamheten.

Från Norge kommer underrättelse om att en kvinna nu sitter som byråchef i justitiedepartementet, fröken Nanna Meyer.

Efter att ha absolverat sin juridiska ämbetsexamen, har fröken Meyer sedan 1903 haft anställning i justitiedepartementets lagavdelning och under de senare åren tjänstgjort som förste sekreterare.

Vi försöka att i fantasin se framför oss en kvinnlig svensk byråchef i något av departementen!

Af

"Hjälpssystem"-frågan

intresserade böra läsa

SVENSK SJUKSKÖTERSKETIDNING

Prenumeration sker å alla poststationer samt å tidningens exp., Tunnelgatan 25, där äfven lösnummer kunna erhållas.

Ledig annonsplats!

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilafdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsöm.

Ständigt på lager därtill hörande material:

Svensk, Fransk och Bömisk Spetstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

Centralförbundets för Socialt Arbete utbildningskurser

för personer, som vilja ägna sig åt bostadsinspektion, fosterbarnsinspektion eller annat barnvårdsarbete, socialt arbete vid industriella verk m. m., ävensom för dem, som vilja utbilda sig till föreläsare och undervisare i sociala ämnen.

Kurs A, avsedd för elever, som önska utbilda sig för praktiskt socialt arbete, är fördelad på tre terminer, höstterminen 1916 från den 1 okt. till mitten av dec., samt vårs- och höstterminen 1917. **Inträdesfordringar:** 21 år fyllda, samt avgångsbetyg från 8-klassigt flickläroverk eller motsvarande kunskapsmått. Avgift för hela kursen 350 kronor.

Kurs B, avsedd för utbildande av föreläsare och undervisare i sociala ämnen, omfattar en tid av cirka 5 månader och börjar i jan. 1917. **Inträdesfordringar:** 23 år fyllda samt högre teoretisk utbildning. Avgift 150 kronor.

Prospekt och närmare upplysningar erhållas genom Centralförbundets för Socialt Arbete Byrå, Lästmakaregatan 6, Stockholm.

Ledig annonsplats!

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS PLATSFÖRMEDLING.

Å platsförmedlingen finnas anmälda lärarinnor,
lektionsgivare, in- och utländska, kontorister,
värdinnor samt hushållsbiträden av olika slag.

Rikst. 27 62 Platsförmedlingen är öppen kl. 12—4. A. T. 48 16

Årgångar av Veckotidningen DAGNY 1908—1913

erhållas mot ett pris av kr. 2:50 för inb. ex., kr. 1:75 för häft. ex. å

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS BYRÅ,
48 Klarabergsgatan, 2 tr.

HEMTREVNAD

Praktisk tidning för hemmet

utgiven av **FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET**

Redaktör: FANNY EKENSTIERNA.

Utkommer med 40 åttasidiga n:r om året. Prenumerationspris: helt år kr. :80, halvår kr 1:—, kvartal kr. 0: 60. Prenumeration sker å posten.

Innehåller berättelser och poem, levnadsteckningar, religiösa och etiska uppsatser, artiklar i diverse ämnen samt en rikhaltig praktisk avdelning.

Inbundna årgångar för 1912, 1913, 1914 och 1915 kr. 1:50 pr ex.

ANNONSER FÖR HERTHA

upptagas av

Fröken Ingeborg Bergström.

Rikstel. 97 83 31 ÖSTERMALMSGATAN 31 Rikstel. 97 83

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.

Redaktör: Ellen Kleman.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 3:50 varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå**, 48 Klarabergsgatan, Stockholm. **Icke-förbundsmedlemmar** prenumerera å närmaste postansalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{4}$ år kr. 5:—; $\frac{1}{2}$ år kr. 2:75. — Lösnummer 35 öre. **Redaktion och expedition**: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm. **Redaktionstid**: måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. **Expeditionen**: kl. II—4 varje söckendag. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS SJUKKASSA

för bildade självförsörjande kvinnor.

Expeditionen: *Klarabergsgatan 48 II.*

OBS.! Öppen endast tisdagar och fredagar kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 1. OBS.!

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

===== BYRÅ =====

48 KLARABERGSGATAN 48

Rikstel. 27 62. Allm. tel. 48 16. Uppllysningsbyrån Allm. tel. 48 50. Öppen: 11—4
Uppllysnings lämna kostnadsfritt rörande kvinnliga arbetsområden, utbildningskurser, löne-
förhållanden m. m. För utredningar avgift enligt överenskommelse.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

SJUKSKÖTERSKEBYRÅ

25 TUNNELGATAN 25

Rikstelefon 68 98

Tel.-adr.: *Sköterskebyrån.*

Allm. telefon 82 11

Byrån mottager sjukbud hela dagen: pr telefon även nattetid.

Föreståndarinnan träffas säkrast $\frac{1}{2}$ 2— $\frac{1}{2}$ 4.

Innehåll:

Ha vi att börja på nytt? Av *Ellen Kleman*.

Kvinnorna och kommunens fattigvård. Av *Signe Rosenberg*.

Ellen Key som riksdagsmotionär.

Kringblick.

Sommarens rösträttsmönstring. Av *Hilma Borelius*.

Nationernas balett. Av *Vernon Lee*.

I de bästa hem

står numera dagligen

SVEA VÄXT = MARGARIN på bordet.

I de flesta fall är husfadern okunnig om detta förhållande, ett faktum som på ett talande sätt bevisar, huru fullständigt detta märke lyckats förvärfa natursmörets smak och arom. Sparar 50 procent.

Ledig annonsplats!